ՀԱՍՑԷ — ՋԷՊԷԼ ՆԸՀԸՐ
ՓՈՍՏ. ՓՈՍՏԱՐԿՂ. ԹԻՒ 382
ՀԱԼԷՊ, ՍՈՒՐԻԱ
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏՈՔԹ. Խ. ՊՕՂՈՍԵԱՆ

ԵՓՐԱՏ
ՕՐԱԹԵՐԹ

يومية
جريدة يومية سياسية ارمنية
المدير المسؤول الطبيب خ بوغوصيان
العنوان — حلب — شارع جبل النهر
ص البريد ٣٨٢

ԿԻՐԱԿԻ 26 ՄԱՅԻՍ 1946 — ԹԻՒ — 2640 — ՁԵՌՔԷ ՀԱՏԸ 15 Ս. Դ. — الأحد ٢٦ ايار ١٩٤٦ — العدد ٢٦٤٠ — السنة ١٩

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ
ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ ԿԱ՞Յ

Մեր ընթերցողները պիտի յիշեն անշուշտ թէ Թուրքիոյ Հանրապետութեան Նախագահ Իսմէթ Ինէօնիւ, ամէն ազատութենէ և կուսակցական ամէն կառուցումներէ վեր միայ պարտադրող Նախագահական իր պաշտօնը, սկսած է ի սպաս դնել «Խալք» կուսակցութեան, յառաջիկայ Թաղապետական ու անոր յաջորդելիք երեսփոխանական ընտրութեանց մէջ զայն յաղթ ու ճերմակերես հանելու մտահոգութեամբ։ Այս մտահոգութեան պատճառը, Նախորդ խմբագրականով մը բացատրած էինք։ Այսօր աւելցնենք թէ Ինէօնիւ, «Խալք»ի համաժողովին խօսած ճառին մէջ յայտնած է թէ, մինչև կեանքին վերջը հաւատարիմ պիտի մնայ «Խալք» կուսակցութեան, որուն նախագահն է արդէն։

Այս հաւատարմութիւնը գործով հաստատելու համար, Իսմէթ Ինէօնիւ յանձն առաւ նոյնիսկ ճամբորդել մինչև Էրզրում և այլ արևելեան նահանգներ, ուր ի զօրու եղող պաշարման վիճակը, Ազգ. Մեծ Ժողովի վաւերացման ենթարկուած օրինագիծով մը 6 ամիս ևս երկարաձգուեցաւ, քիչ շաբաթ մը առաջ։

Հանրապետութեան Նախագահին կողմէ ընտրութեանց տրուած կարևորութիւնը և անձամբ իր հեղինակութիւնը կշիռքին մէջ դնելը, ապացոյց է թէ «Խալք» կուսակցութիւնը սկսած է խարխլիլ ի տես «ընդդիմադիր» տիտղոսուած «Դեմոկրատ» կուսակցութեան, զոր կը գլխաւորէ նախկին վարչապետ մը՝ Ճելալ Պայար։

Ժամանակը ցոյց պիտի տայ թէ Ճելալ Պայար և կատակերգութի՞ւն կը խաղայ, Ֆէթհի Պէյի պէս, որ տարիներ առաջ Մուսթաֆա Քէմալի հրաւէրով ընդդիմադիր կուսակցութիւն մը կազմեց, բայց մազ մնաց որ գլուխը վրայ տար։

Իրողութիւնը այն է հիմա, թէ «Դեմոկրատ» կուսակցութեան նախագահ Ճելալ Պայար և «Խալք» կուսակցութեան նախագահ Իսմէթ Ինէօնիւ դէմ առ դէմ ելած են։

Ճելալ Պայար, իր կուսակցութեան բոլոր մասնաճիւղերուն, այն ալ կէս գիշերին, ուղղեալ յայտարարութիւնով մը միամտի կը պատասխանէ «Խալք»ի համաժողովին մէջ խօսուած Հանրապետութեան Նախագահի ճառին, և զայն կը գտնէ հակասութեան մէջ։

Ինէօնին կ՚ըսէ թէ ընտրութիւնները կը փութացուին, որովհետև «աշխարհ ա՛լ աւելի պղտոր և մըթայլ ձգձգումի երկար շրջան մը թևակոխած է», մինչդեռ Պայար կ՚ըսէ. «Համաշխարհային կացութիւնը, այսօր՝ անցեալ տարուան բաղդատմամբ, ա՛լ աւելի խառնակ և մտահոգիչ ըլլալէն համոզուած չենք», և փաստը կը գտնէ Հանրապետին նոյն ճառին մէջ արտասանուած «Երկիրը՝ այսօր՝ շատ լաւ կացութեան մը մէջ կը գտնուի ապահովութեան տեսակէտով» խօսքերուն մէջ։ Ու կը յիշեցնէ նաև 1945ի ճառը, որով Ինէօնիւ կ՚ըսէր թէ 1946 թուականը, նախապատրաստութեան շրջան պիտի ըլլայ, իսկ ընտրութիւնները պիտի կատարուին 1947ին։

Պատասխանելով Թուրքիոյ պետին մեղադրանքին թէ ընդդիմադիրներու ընտրութեանց չմասնակցելու տակտիկին նպատակն է, «յաչս օտար երկիրներուն ամբաստանել երկրին ներքին վարչաձևը, մեր վարչաձևին չհաւնող հայրենակիցները արգիլել քուէատուփին գլուխը երթալէ և զանոնք քաջալերել որ ապօրինի ճամբաներու դիմեն», Ճելալ Պայար կ՚ըսէ։

«Մեզ չի շահագրգռեր այն շարժառիթները՝ որոնք ուրիշ երկիրներու կուսակցութիւնները մղած են չմասնակցելու ընտրութիւններուն։ Մենք ընտրութեանց չմասնակցելու որոշում տուած ենք, որովհետև ընտրութեան ձեռնարկուած է առանց որ

ԽՕՍՈՒՄ Է ԵՐԵՒԱՆԸ

ՆԵՐԳԱՂԹԸ
ԵՒ
ԵՐԵՒԱՆԻ ՄԵՏԱՔՍԱԳՈՐԾՆԵՐԸ

ԵՐԵՒԱՆ (Ռատիօ 24 Մայիս). — Երևանի մետաքսագործ աշխատաւորները լայն աշխատանք կը կատարեն նախապատրաստութիւնները լրացնելու արտասահմանէն ներգաղթող եղբայրներու ընդունման և տեղաւորման համար։ Անոնք նորոգած ու կահաւորած են 10 բնակարաններ։ Անոնք պատրաստած են նաև անկողինի, վերմակի և բարձի 3000 սաւաններ։ Որոշած են նաև արտասահմանէն ներգաղթող մետաքսագործ 70 աշխատաւորներ ընդունիլ՝ իրենց գործարանին մէջ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԻՐԱՆԻ ՊԱՐՊՈՒՄԻՆ ՇՈՒՐՋ

ԹԷՀՐԱՆ. — Վարչապետ Գավամ Սալթանէի ատենադպրութիւնը կրող պաշտօնական հաղորդագրութիւն մը հրատարակուեցաւ։ Անով վարչապետը կ՚ըսէ թէ կառավարութեան անունով Ազրպէյճանի և Իրանի գրաւեալ գօտիներուն մէջ քննութիւն կատարող յանձնախումբը անձամբ հաստատած ըլլալով թէ Կարմիր Բանակը ամբողջապէս պարպած է իրանեան հողերը, հրահանգած է Վաշինկթընի դեսպան Հիւսէյն Ալային այդ պարագան պաշտօնապէս ներկայացնել Ապահ. Խորհուրդին։ Սովետական դեսպանը պաշտօնապէս ծանոյց Իրանի կառավարութեան թէ Կարմիր Բանակը ամբողջապէս հեռացած է Իրանէն։

ջնջուին ազգային կամքին լաւագոյն արտայայտութեան արգելք հանդիսացող օրինական տրամադրութիւններ և փութացուած են ընտրութիւնները՝ առանց թոյլ տալու որ կազմակերպուին նոր կուսակցութիւնները։

«Իրականութիւնը այն է որ, կը շարունակէ Պայ Պայար, դժուար կ՚ըլլայ բնական ազատութեան մասին խօսիլ առանց գրելու, խօսելու, հաւաքուելու և հայրենակցին քաղաքական իրաւունքներ երաշխաւորութեան տակ առնելու»։

Ճելալ Պայարի այս տրտունջները ոչինչ են Դեմոկրատ լիտրներէն Կարսի երեսփոխան Ֆուատ Քէօփրիւլիւի ամբաստանութեանց քով, զորս ըրած է ան՝ Թուրք կառավարութեան դէմ, «Շիքակօ Թրիպիւն» և «Նիւ Եորք Թայմզ» ամերիկեան թերթերու թղթակիցներուն։

Բրոֆ. Քէօփրիւլիւ ամբաստանած է կառավարութիւնը, ըսելով որ ան՝ ընդդիմադիր կուսակցութեանց երկրին մէջ տարածումը արգիլելու համար ապօրինի և հակասահմանադրական միջոցներու կը դիմէ։ Այսպէս Պօյուլ Հիսարի մէջ, Դեմոկրատ կուսակցութեան մասնաճիւղ հիմնել ուզող երիտասարդ մը ձերբակալուած և ծեծուած է։ Ատանայի մէջ, ուր Չրչիլ տեսակցած էր Ինէօնիւի հետ, կուսակալը ժանտարմներուն և ոստիկաններուն հրամայած է արգելք հանդիսանալ Դեմոկրատ կուսակցութեան Ակումբին բացման հանդէսին։ Բրոֆէսէօրը ըսած է նաև թէ Դեմոկրատ կուսակցութեան ղրկուած անձնական նամակներն անգամ կը բացուին և հեռաձայնային հաղորդակցութիւնները հակակշռի կ՚ենթարկուին։ Ազատութեան այս կապուտը մինչև որ չվերնայ, Դեմոկրատ կուսակցութիւնը պիտի չմասնակցի ո՛չ միայն թաղապետական, այլ նաև երեսփոխանական ընտրութեանց։

Ասոնք իրողութիւններ են հաստատող թէ Թուրքիոյ մէջ ազատութիւն չկայ, որքան որ Հանրապետութեան և «Խալք»ի Նախագահ Ինէօնիւ յայտարարէ թէ «պիտի յարգուի ընտրութեանց մէջ քուէի ազատութիւնը, որովհետև քուէն, հայրենակցին համոզումներուն և գաղափարներուն արտայայտութիւնն է, իսկ ամէն համոզում ու գաղափար յարգանքի՝ արժանի է»։

Բայց մեր, Թուրքիո՞յ մէջ…։

ԿԱՐԵՒՈՐ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Հալէպէն և շրջաններէն 300 աշակերտներ (14-16 տարեկան) իրենց ընտանիքներէն անջատ՝ պիտի ղրկուին Սովետ Հայաստան, Արհեստագիտական դպրոցի հետևելու համար։ Անոնք որ կը փափաքին երթալ իրենց ծնողներու հաւանութեամբ, պէտք է անմիջապէս դիմեն Ներգաղթի Տեղական Կոմիտէին։ Դիմումնագրին մէջ պէտք է յիշուին տարիքը, ուսման աստիճանը (որ պէտք է ըլլայ առնուազն նախակրթարանի չորրորդ դասարանէն), Ներգաղթի արձանագրութեան թիւը և որոշ հասցէն։

Շրջաններէն դիմողները պէտք է փութան հասցնելու իրենց դիմումնագրերը, կարելի եղածին չափ շուտ։

Ներգաղթի Տեղ. Կոմիտէ

ԱՆԹԻԼԻԱՍԻ ՄԷՋ

Կիլիկիոյ Վեհափառ Կաթողիկոսը, Անթիլիասի Վեհարանին մէջ ճաշկերոյթ մը տուած է ի պատիւ Սովետական դեսպանատան անձնակազմին։ Ներկայ եղած են Լիազօր դեսպան Պ. Սոլոտ, Տիկնոջ և երկու զաւակներուն հետ, հիւպատոս Պ. Ահարոնով, Տիկինը և երկու զաւակները և Տիկին Քիրիլէվ։ Ներկայ եղած են նաև Էջմիածնի պատուիրակները՝ Պ. Առաքել Առաքելեան և Պ. Նիկողոս Մանուկեան, ինչպէս նաև երևելի ազգայիններէն երեսփոխան Պ. Հրաչ Շամլեան, Տէր և Տիկին ընկեր Մկրտիչ Սարլեան, Տէր և Տիկին Սրապեան և Տէր և Տիկին Գ. Փափազեան։ Միաբանութենէն ներկայ եղած են Խադ, Արտաւազդ և Եփրեմ Սրբազանները, ու Զարեհ և Խորէն Ծ. Վարդապետները։

ՑԵՂԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՆԳԼԻԱՅԻ դեսպան Հարֆի՝ բէյին, իսկ Մր. Թոմս՝ ելմտական գործերու համար պիտի մնան Միսրայ մէջ։ Մնացեալ անգլիացիներու պաշտօններուն վերջ կը տրուի Միսրայ մէջ։

ՅՈՒԼԻՍ 1ին, Դամասկոսի մէջ պիտի գումարուի կրթական համաժողով մը։

ԻՐԱՔԻ կառավարութիւնը յայտնած է իր համաձայնութիւնը որ Րէշիտ Ալի Կիլանի բնակի Սուրիոյ մէջ։

ԱՆԳԼԻՈՅ և Ամերիկայի ներկայացուցիչները Սուրիոյ Արտաքին Նախարարութեան յանձնած են Պաղեստինի մասին Անգլօ-Ամերիկեան յանձնախումբին եզրակացութիւնները բովանդակող տեղեկագիր մը, խնդրելով որ Սուրիոյ կառավարութիւնը, այդ հարցին շուրջ իր տեսակէտը յայտնէ մինչև Յունիս 20։ Կ՚ըսուի թէ վերոյիշեալ յուշագիրը կը պարունակէ Պաղեստինը՝ արաբական և հրէական երկու պետութիւններու բաժնելու առաջարկ մը։

ԼԻԲԱՆԱՆԻ ԴԵՍՊԱՆԸ ԹԷՀՐԱՆ ՀԱՍԱՒ

ԹԷՀՐԱՆ — Լիբանանի դեսպան Սէլիմ Հայտար և Ա. քարտուղարը Մահմուտ Սիւլէյման Թէհրան հասան։ Արևմտեան Քիւրտիստանի մէջ խաղաղութիւնը պահպանելու համար լիազօրութիւն տրուեցաւ Զօր. Ռազմարայի։

ԲՈԼՈՆԻՈՅ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՄԷՋ

ՄՈՍԿՈՒԱ. — Բոլոնիոյ Նախագահը, ընկերակցութեամբ նախարարներու Մոսկուա հասաւ օդանաւով։ Օդակայանին մէջ անոնք դիմաւորուեցան Պ. Մոլոթովի, Պ. Վիշինսքիի և լեհական դեսպանին կողմէ։

ՍԹԱԼԻՆ ՃԱՇԿԵՐՈՅԹ ՏՈՒԱՒ

ՄՈՍԿՈՒԱ. — Նախարարապետ Սթալին մեծ ճաշկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Բոլոնիոյ Նախագահին։ Ներկայ եղան Պ. Մոլոթով, Պ. Վիշինսքի, Սովետ Միութեան Վարշաւայի դեսպանը և Բոլոնիոյ Մոսկուայի դեսպանը։

ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻՍՏԱՆ

1939-ին լրագրական համեստ ամփոփութիւն մը կը հաղորդէր. «Թուրքիստան, վեց անգամ աւելի տարածք ունի քան Գերմանիան»։

Սակայն Պոլսոյ Թուրք տեսաբանները չէին գիտեր [illegible] դուրս գնելու Սովետական Թուրքիստանը։ Անոնք գաղտնի հանդէսներ ունէին որոնք կը բովանդակէին Եգէականէն մինչև Չինաստան տարածութիւնը։ Էնվէր, այս գաղափարին առաջնորդը, Թաշքէնդի մէջ մահը գտած էր։

Թուրք տեսաբանները կը պնդէին «Բոլոր Թուրանական ցեղերու լեզուական նոյնութեան» վրայ։ Մոռնալով որ իրենց բառամթերքին մէջ չկան կուլտուր, սովխոզ, տրակտոր, սովետ, մարդոց եղբայրութիւն և «Ստալինեան Հնգամեայ բլան» բացատրութիւնները, որոնք իւրացուած են Թուրքիստանի սովետ մարդուն ամենօրեայ կենցաղին մէջ։

Այս յետամնաց տեսաբանները կը խօսէին «բոլոր Թուրք ցեղերու պատմական անցեալի և բարքերու նոյնութեան» մասին։ Մոռնալով թէ Սովետական Թուրքիստանի փոքրիկները ներկայիս ջարդարար վոհմակներ չէ որ դէպի արեւմուտք շարժման մէջ կը դնեն։ Կը խորհիմ թէ Խիվայի գիտական հիմնարկները օր մը լրջօրէն պիտի մըտածեն հովերը մարդոց բարիքին ծառայեցնելու թէքնիք միջոցներուն մասին։ Թաշքէնդի մէջ առագաստաններ չկան ու արշաւանքներ չեն ծրագրուիր։ Ճիշդ է թէ սովետական Թուրքիստան արշաւանք մըն է դէպի գիտութիւն, բարեկեցութիւն, երկրագործութիւն և եղբայրասիրութիւն։ Թաշքէնդ այսօր դարձած է օրրան մը գիտական, գրական, երկրագործական համաժողովներու որոնք պէտք է ծառայեն ժողովուրդին բարօրութեան։

Թուրք տեսաբանները կը հիմնուէին «բոլոր Թուրք ցեղերու ցեղային նկարագրի նոյնութեան» վրայ։ Մինչ Սմրղանդի հնագէտները աշխատանքի լծուած էին խնամքով ուսումնասիրելու և թանգարաններ պահպանելու Ճէնկիզխանի աւանդութիւններն ու յիշատակները և դեռ այն բոլոր մակաբոյծ բարքերը, որոնց վրայ կրնար լոյս գնել Թուրք տեսաբան մը։

Գուցէ Թուրքի մը երակներուն մէջ արեան հրէշագայլութիւնը աւելի բուռն է քան միջին մարդունը։ Ասիկա տակաւին զինք կը մղէր հայկական բարձրաւանդակը աւերելու։ Այժմ արեան այս մղումը նոյն ուժգնութեամբ կը ծառայէ քաղաքակրթութեան համար։ Ու Թուրք տեսաբանները իրաւունք չունէին պնդելու Սովետ և ոչ-սովետ Թուրքերու բարքերու նոյնութեան վրայ։

1943-ի ծանր օրերն էին։ Թուրք տեսաբանութիւնը կը կարծէր իր ոսկեդարը ապրիլ։ Կովկասի սահմանամերձ ապագլխեալ գօտին կ՚ամրացուէր։ Սակայն երազը երկար չտեւեց։ Սովետ Թուրքմէնները Սթալինկրատի առաջին յարձակողականի անցնողները եղան։

Մոսկուայի պաշարման օրերուն, մայրաքաղաքի արեւելեան կողմը երեւցող ուզբէկ բանակը մոսկուացիներուն չէր յիշեցներ Լէնկթիմուրի Մոսկուա արշաւանքին սարսափները։ Այս ուզբէկները մայրաքաղաքի վերջին յոյսերն էին, ինչպէս յետագային եղան Բուդավայի առաջին գրոհայինները և Բէռլինի խրամներուն մէջ գերմաններուն դէմ սուինամարտի յաղթականները։ Կարծեմ այս ճակատամարտէն ետքն էր որ Հիթլէր հրաժարեցաւ համաթրքութեան մեկենասի իր պաշտօնէն։

Թուրք տեսաբանները թող չարունակեն խօսիլ Թուրք ցեղերու պատմական կապերուն մասին։ Սովիէթ տաճիկները առնչութիւն չեն ունեցած Հայերու մասին։ Մենք անոնցմէ հոգաներ չէ որ կ՚ընդունինք քառորդ դարէ ի վեր։ Այլ Նոյեմբեր 29-ը շնորհաւորող հեռագիրներ, մեր յոբելեաններուն մասնակցելու եկող պատուիրակութիւններ և կարելի օժանդակութիւններ ներգաղթող Հայերու համար։ Այս նոր Թուրքերը դուրս եկան «սովիէթ դաստիարակութենէն», Խիվայի և Սթալինապատի համալսարաններէն, Տաճիկիստանի կոլխոզներէն և Կրգզիստանի «Ստալինեան հնգամեայ բլաններէն»։

Հայ մըն է Թաշքէնդի «Կինօ-Սթիւտիօ»ի տնօրէնը։ Ասիկա այնքան զարմանալի չէ, որքան որ զարմանալի է խորհիլ թէ Ալփասլանէն մինչև Լէնկթիմուր կարելի չէ եղած բնաջնջել սերունդը ուշիմ և ստեղծագործ Հայ մարդուն։

Կինօ-Սթիւտիոյի հայազգի տնօրէնը և այդ երկրին ծառայող Հայ ճարտարագէտները դարերով ուշացան իրենց աշխատակցութեան մէջ, մինչև որ ազգերու հաւասարութիւնն ու ազատութիւնը հռչակող Սովիէթ բարբոր մը թոյլ տուաւ, իրենց ստեղծագործ կարողութիւնները ի սպաս դնել հեռաւոր երկրի մը բարօրութեան։

Սովետական Թուրքիստան երկիր մըն է աճող բարօրութեան, մարդասիրութեան և քաղաքակրթութեան,

Թուրքիա, իր կարգին, ինքզինք կը դաւանի քաղաքակիրթ տեմոկրատիա մը, այն պատճառով որ Թուրք վարիչներ փողկապ կը կրեն և թէ ինք քաղաքակիրթ կարգ մը ազգերու սանդրանքներուն կը ծառայէ։

ԱԶԱՏ ԵՂԻՓՈՒՃԵԱՆ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ՄԱՀ ԵՒ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ

(ՀԱՅԱՍՏԱՆԵԱՆ ԵՐԳԻԾԱՆՔ)

Հաշուապահ Բարեղամ Իգնատիչը, որին դուք արդէն ճանաչում էք արթնացնող ժամացոյցի պատմութիւնից, վերջերս իրեն կատարելապէս խայտառակեց։ Կոլեկտիւի համար ձուկ բերելու յանձնարարութեամբ գործուղուեց Սեւան, և երկու օր չանցած լուր ստացուեց, թէ նա այնտեղ մեռել է։

Ի՜նչ անպատասխանատուութիւն։

Իսկ նրա մահուան լուրն ստացուեց այսպէս։ Երբ հաշուապահը ժամանակին չվերադարձաւ, դիրեկտորը Սեւանի բաժանմունքին հեռագրով հարցում արեց այդ առթիւ։ Երկու օր չանցած ստացուեց մի այսպիսի կայծակ հեռագիր. «Բարեղամ Իգնատիչը առաւօտեան վախճանուել է. փչանում է. ի՞նչ անենք»։ Եւ ահա, հաւաքուած դիրեկտորի կաբինետում, աշխատակիցները տառ առ տառ ուսումնասիրում էին հեռագիրը։

—Սպասեցէ՛ք, — ասաց դիրեկտորը,— այստեղ մի գաղտնիք կա։ Հեռագիրը տրուած է ցերեկուա ժամը 15-ին, ի՞նչպէս կարող էր առաւօտեան վախճանուել, իսկ կէսօրին փչանալ։

—Դա նրանից է, որ կենդանի ժամանակ էլ փըչացած էր,—ասաց ջահել գործավարուհին։

Այնուհետև սկսեցին քննել մահուան հնարաւոր պատճառները։

--Երևի հիւանդացուել է գիշերել յիմարը։

—Երևի տրամվայում քրտնել էր։

—Երևի բաղնիքում մըսել էր։

Սակայն դիրեկտորն ընդհատեց մտքերու փոխանակութիւնը։

—Այժմ պէտք է մտածել գործի մասին, —ասաց նա,— անհրաժեշտ է հոգատար լինել դէպի աշխատակիցը և ժամանակին թաղել։

Եւ քիչ յետոյ, ցրիչը փոստ-հեռագրատուն տարաւ հետևեալ պատասխանը. «Տեղափոխել ճնարաւոր չի. թաղէք այդտեղ մեր հաշուին»։ Դրանից յետոյ, գործավարուհին հիմնարկի միջանցքում, փակցրեց ներթական հրամանը որով հանգուցեալը ազատւում էր աշխատանքից համաձայն իր դիմումի։ Այնուհետև նրա անունը ջնջեցին ռոճկացուցակից, ամենտեսակ այլ ցուցակներից, ապա իրենց անունից, բայց հիմնարկի հաշուին, տպագրեցին մի խոր ցաւակցութիւն և գործը համարեցին աւարտուած։ Բայց ո՞վ իմանար, որ գործը դեռ նոր է սկսելու...

Եւ ահա թէ ինչպէս սկսեց։ Բարեղամ Իգնատիչի ամուրի հարեւանուհին, որը վաղուց աչք ունէր նրա սենեակի վրայ, կարդալով ցաւակցութիւնը, հոնգուր-հոնգուր լաց եղաւ ուրախութիւնից։ Առանց մի վայրկեան կորցնելու, նա Բարեղամ Իգնատիչի անունը ջնջեց տնային գրքոյկից, բացեց նրա սենեակի դուռը և փառաւորապէս տեղաւորուեց այնտեղ։ Յաջորդ օրը երեկոյեան այդ սենեակում, արդէն 10րդ անգամ, նա պէտք է նշէր իր ծննդեան 35րդ տարին։

Հիւրերը դեռ չէին հաւաքուել, և տանտիրուհին Բարեղամ Իգնատիչի մեծադիր հայելու առջև սրբագրում էր իր սպիտակ մազերը։ Այդ ժամանակ դուռը թեթև ճռաց, և յանկարծ նա սոսկումով նըկատեց, որ հայելու միջից, չռած աչքերով, իրեն է նայում մի ծանօթ, շա՛տ ծանօթ մեռել... Տանտիրուհին սարսափելի ճիչ արձակեց և ուշաթափուեց։ Հարևանները խռնուեցին լուսամուտի առաջ և տեսան, թէ ինչպէս հարևանուհին թաւալուել է գետնին և ինչ որ մի սարսափելի արարած նստել է աթոռին, երկու ձեռքով ծածկել է դէմքը և խամփացնում է։

—Գող է, բղաւեց մէկը։

—Մարդասպան է։

—Միլիցիաներ կանչեցէք...

—Դուռը փակեցէ՛ք վրան՝ չփախչի։

Դուռը ամուր փակեցին վրան և վազեցին միլիցիաների յետևից։

Մինչ նրանք միլիցիաներ էին փնտռում, Իգնատիչի հիմնարկում նոյն ժամերին տեղի ունեցաւ պակաս կարեւոր իրադարձութիւն. դիրեկտորին յաջողեց հեռախօսով կապուել Սեւանի հետ։ Եւ նա մենից առաջ հարցրեց.

—Ի՞նչ եղաւ մեր թարմ ձուկը։

—Աղեցինք, որ չփչանայ։

—Ի՞նչ ես դուրս տալիս։

—Դուք չէ՞ք հեռագրել, թէ աղէք։

—Եղբայր, ես հեռագրել էի, թէ թաղէք, ոչ աղէք. վերջապէս դա Բարեղամ Իգնատիչին էր վերաբերւում։

—Մենք Բարեղամ Իգնատիչին չէինք կարող թաղել, ոչ էլ աղել, որովհետև մեկնել էր Երեւան։

—Ուրեմն հեռագիրն են աղաւաղել, —բորբոքուեց դիրեկտորը.— իսկ դուք ինչո՞ւ էիք յայտնել, թէ նա վախճանուել է։

—Ուրեմն հեռագիրն են աղաւաղել, —բորբոքուեց բաժանմունքի վարիչը,— մենք հեռագրել էինք, թէ առաւօտեան վաղ ճանապարհուել է, և ոչ թէ՝ վախճանուել է։

—Իսկ ինչո՞ւ մինչև հիմա տեղս չի հասել։

—Որովհետև Հայտրանսի աւտօն նորից չէր եկել, նա ճանապարհուեց եզան սայլով։ Ձուկն էլ [illegible] այստեղ։ Այս երեկոյ հասած կլինի։

Ստուգուելու համար, տեղկոմի նախագահը մի քանի այլ աշխատակիցներ վազեցին հաշուապահի տունը և բացելով կողպուած դուռը տեսան, որ մարդասպանի գափինների վրայ խամփացնողը Բարեղամ Իգնատիչն է։ Սայլի մէջ երկու օր խնոյութ կատարելուց յետոյ, նա քնել էր սենեակ մտնելու պէս։ Նա խռմփացնում էր նաև այն ժամանակ, երբ աշխատակիցները թեւերի տակ մտած քարշ տալիս դիրեկտորի մօտ։ Այնուհանդերձ, ամբողջ թաղամասում տարածուեց, թէ հաշուապահը յարութիւն է առել և նրա ուրուականը շրջում է քաղաքում...

Անցան օրեր։ Բարեղամ Իգնատիչը գիշերում հիմնարկում, գրասեղանի վրայ, քանի որ հարևանուհին չէր համաձայնում դատարկել սենեակը պատճառաբանելով, թէ իրեն խաբում են, թէ ոչ չի լսել, որ 20րդ դարում մեռած մարդը կենդանանայ։ Խեղճ հաշուապահը նոյնիսկ չէր կարողանում մտնել իրեն տանը. հէնց որ մտնում էր ծանօթ փողոց՝ բակերից դուրս էին պրծնում հարևերից երեխաներ և ձայն տալիս.

—Եկա՛ւ... Եկա՛ւ...

—Ուրուականը եկաւ...

Բարեղամ Իգնատիչը կրիայի պէս գլուխը քաշում էր վերարկուի օձիքի մէջ և հեռանում ուրուականի նման։

Երկար տառապելուց յետոյ, նա որոշեց դիմել հնարագիտութեան։ Մի գիշեր եկաւ հարեւանուհու մօտ, համբերութեամբ սպասեց, որ նա նորից ուշաթափուի և ուշքի գայ, ապա սենեակի փոխարէն խնդրեց նրա ձեռքը։ Իսկ ձեռքն այնպիսի բան է, որ հարեւանուհին մերժէր։ Նրանք ամուսնացան այդպիսով Բարեղամ Իգնատիչը նորից սենեակի տէր դարձաւ։

Երեք օր յետոյ կայացաւ հարսանիքը, որի համար լայնօրէն օգտագործեց Սեւանում աղած ձուկը։ Երբ խմում էին նորապսակների կենացը, դիրեկտորը բաժակը ձեռքին ոտքի կանգնեց և ասաց.

— Սիրելի սեղանակիցնե՛ր, մի քանի օր առաջ մեռաւ մեր սիրելի Բարեղամ Իգնատիչը. ի հարկէ մեռաւ թիւրիմացաբար, բայց դա միևնոյնն է։ Սակայն պարտքն էր այն ժամանակ յարգել մարդու յիշատակը, հոգեհանգիստ կատարել և քելեխ ուտել։ Բայց ոչինչ, աւելի լաւ է ուշ՝ քան երբէք։ Ես ուրախ եմ, որ հարսանիքի այս ճոխ սեղանի վրայ մենք կըրկնենք այդ բացը, մեր շնորհակալութիւնը յայտնելով Երեւանի փոստ-հեռագրատան աշխատողներին, որոնց շնորհիւ երկու ծախսը մէկ եղաւ։ Ուրեմն Բարեղամ Իգնատիչ, հանգստութիւն ոսկորներիդ և շնորհաւոր ամուսնութիւն։

Այնուհետև թամադան կարդաց հարսանիքի առթիւ ստացուած հեռագրերը, որոնց մէջ բարեկամներն ու ծանօթները իրենց գլուխն էին խոնարհում Բարեղամ Իգնատիչի թարմ աճիւնի առաջ։

ՍՈՒՐԷՆ ՎԱՀՈՒՆԻ

ՀՈՒՐ ՍԻՐՈՎ ՍԻՐԵԿԱՆ...

Խօսքերըդ մալում իմ արի՝ անարատ մաքուր ես,
Ոսկէ փարչումըն լըցուցած անմահական ջուր ես,
Խըմօղըն վուշնց կու կշտանայ՝ դուն կաթնէ աղբուր ես,
Աշխարքըն ծով՝ դուն մէջըն նաւ. ման կու գաս՝ փըփուր ես,
Վախում իմ թէ՝ ինձ էլ էրիս՝ անհանգչելի հուր ես, ախպէր։

Հուր ես էշխով կըրակած,
Խօսք եմ ասում ասակած.
Իմ սիրմա էրծաթ ախպէր՝
Ոսկէ ջըրով վարակնած։

Քիզիդ բաս ո՞վ կարայ բանի՝ հազար բարաք բառ ես էլի,
Խօսկերըդ անգին ջավահիր՝ Ասմաւուրու ճառ ես էլի,
Հուտըդ աշխարըս է գալթի՝ բալասանի ծառ ես էլի,
Զը կայ քեզպէս էշխի ջունուն՝ կըրակն ընգած վառ ես էլի,
Շատ մարդիք քեզիդ կու էրիս, էդ լեզվի տէր վուր ես, ախպէր։

Վուր ես ասիմ՝ իմացի,
Էշխի մէջըն հի՞ մնացի,
Ինձ հուրեան բիրեան արիր,
Ասում ես, թէ գիմացի։

Խելքըս գլխէմէս տարել ես, լերթ ու թուքս զարդ ես արի,
Սիրտըս փուրումըս սպանեցիր, էշխըդ քեզի նարդ ես արի,
Ինձ հուրեան բիրեան չինեցիր, աջաբ դուն էլ դարդ ես արի,
Եփ քի սիրով մէյման անիմ, վիկացի, թէ՝ մարդ ես՝ արի,
Ուրախացիր, ուրախացու՝ չունքի մեզ մօտ հուրս ես ախպէր։

Հուր սիրով սիրեկան,
Քեզի զուլուզ պատուական,
Հազար թուրլու կերակուր,
Սուրբ գինի անապական։

ՍԱՅԱԹ - ՆՈՎԱ

ՍԱՅԱԹ-ՆՈՎԱ
(ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՆԿԱՐԱԳԻՐԸ)

Հայ աշուղական արուեստի խոշորագոյն ներկայացուցիչներէն մէկն է հանճարեղ բանաստեղծ — երգիչ Սայաթ — Նովան։

Սայաթ—Նովայի մասին շատ են գրեր ոչ միայն հայ բանաստեղծները, այլեւ ռուս, վրացի ականաւոր գիտնականները և գրագէտները։ Սայաթ—Նովայի երգերուն վրայ իր ուշադրութիւնը դարձուցեր է խոշորագոյն գիտնական Նիկողոս Մառը, ապա մեծանուն բանաստեղծ Յովհաննէս Թումանեանը, որ շարք մը յօդուածներ եւ ուսումնասիրութիւններ գրեր է։

Շատ բանաստեղծներ, արուեստագէտներ և գրագէտներ մանրամասն հետազօտութիւններ նուիրեր են Սայաթ—Նովային, անոր խաղերուն, անոր անձնաւորութեանը՝ ինչպէս Ջ. Ասատուրը, Գ. Լեւոնեանը, Գ. Բաշինջաղեանը, Գ. Լէոնիձէն, Ի. Գրիշաշվիլին և ուրիշներ։

Սայաթ—Նովայէն շարք մը խաղ ներդաշնակեր են Ա. ըՍպենդիարեան և արուեստի վաստակաւոր գործիչ Ս. Բարխուդարեան։

Սայաթ—Նովան կարելի չէ պատկերացնել անոր երաժշտական գործունէութենէն անջատաբար։ Սայաթ—Նովայի խաղերու բովանդակութիւնը կը լրացնեն իր եղանակները և մելօտիները։ Սայաթ-Նովա հանճարեղ ստեղծագործող ըլլալով, իր մէջ միացուցած է բանաստեղծական, թէ աշուղական - երաժշտական և թէ գօմբօզիտօրական արուեստը։

Սայաթ—Նովան նախ փորձած է իր վրացերէն երգերը երգել պարսկական եղանակներով, «Այսպիսի բան դեռ գոյութիւն չունէր» պատմած է մեծ աշուղը։ Ան խախտելով մինչև իր օրերը գոյութիւն ունեցող պրութիւնները, նորութիւն կը մացնէ աշուղական արուեստի մէջ, օգտագործելով պարսկական եղանակները իր երգերուն մէջ, անշուշտ վերափոխելով։

Մեծ երգիչը սկսելով թուրքերէն և վրացերէն երգերէն, իր բեղմնաւոր ստեղծագործութեան հասուն շրջանին կ'անցնի հայերէն խաղերուն, կը գրէ վրացերէն տառերով հայերէն բանաստեղծութիւններ և կը յօրինէ անոնց եղանակները։

Սայաթ—Նովա հրաշալի ձայնի տէր եղեր է. լաւագոյն երգիչ։ Նա եղեր է ոչ միայն գործիքային արուեստի վարպետ այլեւ տեսական երաժիշտ։

Սայաթ—Նովայի երաժշտական տաղանդը մեզ թոյլ կուտայ հաստատապէս յայտնելու որ հանճարեղ երգիչն ունեցեր է իր ինքնուրոյն եղանակները, որոնք յետագային լայն ժողովրդականութիւն ստացեր են մեծագոյն աշուղ—երաժիշտի անմահ տաղերուն հետ։

Մ. ԱՂԱՆԵԱՆ

Երեւան

ՍԱՅԱԹ ՆՈՎԱՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Ի յաւերժացումն Հայ մեծ բանաստեղծ երգիչ Սայաթ-Նովայի յիշատակին, անոր ծննդեան 150րդ տարեդարձին առթիւ, Սովետական Հայաստանի Ժողկոմսովետը որոշած է Երեւանի մէջ կանգնել անոր արձանը, երաժշտական թիւ 2 դպրոցը կոչել անոր անունով և Պետական Կոնսերվատորին մէջ սահմանել 2 թոշակ։

ԽԵԼՔԻ ԱՇԵՑԷՔ (1)

Անմիտ ճընճղուկը բազէի ճանկից
Ուզում է որս խլել, խելքի աշեցէք.
Կարծե. ձանձրացել է գլխից ու կեանքից,
Պատրաստ է մեռնել, խելքի աշեցէք։

Խելքին զօռ տալով հիմա ամէն բան՝
Ցիմարն էլ իմաստուն կարծում է իրան.
Նիհար հաւը պարարտ ուլի մի նման
Ուզում է ձուն ածել, խելքի աշեցէք։

Աղնիւ մարդը անարգւում է պէշի հետ.
Երիվարը լուծ է քաշում էշի հետ.
Երկու տարուայ հօտերը ցուլ—գոմէշի հետ
Բերել կամ լծել են, խելքի աշեցէք։

Գայլը իր վրայ ոչխարի մորթի առած՝
Գառների պահապան հովիւ է դառած,
Աքլորը կարող չի վերարկու հագած՝
Ամբիոն է ելել, խելքի աշեցէք։

Ուղտը մեռաքաղորդ, եզը նաւավար,
Գայլը հովիւ դառած՝ կ'արածէ ոչխար,
Աղուէսը հաւնոցի դրանն յուշարար,
Ի՞նչ հըսկող են դըռել, խելքի աշեցէք։

Փափուկ ճընտըլմէն է հաստ պըլպենիկը,
Ամբոխի գիտունն է խելքից բոպիկը.
Կենաց մէջ ծառ չտեսած սամիկը՝
Այգեպան է եղել, խելքի աշեցէք։

Ուրացողը խիղճ չունի ամենեւին,
Զը գգալով՝ սպիտակ ասում է սեւին.
Կոյրը չը տեսնելով լոյսը արեւին՝
Աշխատում է սըտել, խելքի աշեցէք։

Աւել հոգով մնաս կուտայ իր վզին,
Ուրիշի ցաւերը առնելով իր վըզին,
Գայլը յօշոտեր է մարդոցից մէկին,
Խենդը սև է հաղել, խելքի աշեցէք։

Գորտը, մեծ պարոն է տաքուկ ջըրհորին,
Դուրս ելաւ՝ բաժինն է վիշապի փորին,
Իրար հետ սուտ կըռուել են ձին ու ջորին,
Էշը մէջն է ընկել, խելքի աշեցէք։

Ժըլատն աշխատելու է շատ ընդունակ,
Իր հացը ուտելու չունի ախորժակ.
Խեղճ անձը զըրկելով, դիզել է բատակ,
Ուրիշն է վայելել, խելքի աշեցէք։

Ցանցաւոր հարուստը 'աբախ խընդալով,
Մեղքից ազատուել է, մեծ բատակ տալով.
Խեղճ մարդը սխալմամբ մի հաւ գողնալով՝
Բանտի մէջն է փըտել, խելքի աշեցէք։

Մարդ կայ՝ գիրգատանը պահում է ցամաք,
Կ'երթայ զուրը կ'ուտէ մեղր, սեր ու կարագ,
Այլոց համար կ'ածէ ձայնով պատարագ,
Իրեն ժամ չի անել, խելքի աշեցէք։

Մի նոր քաղաք տեսայ ժամի սիրահար,
Բընակիչները Հայ, մօտ քըսան հազար.
Իրենք սընունդ չունին ուտելու համար,
Հինգ հատ վանք են չինել, խելքի աշեցէք։

Ինչ կենդանի որ կ'ուզէ լինել չանսատակ,
Կ'երթ'այ ու կը մըտնի ծանըր բեռի տակ.
Նապաստակը՝ առիւծի դէմ համարձակ,
Կըռիւ է սկըսել, խելքի աշեցէք։

Ցորենը մի անգամ լինելով ըռկար,
Այնպէս բոյս չեն դըտել, որ անեն նըշխար,
Կորեկ հացը իրեն կարծելով յարմար՝
Սեղան է բարձրացել, խելքի աշեցէք։

Մեծամեծ մարդիկ հեռու են կանգնած,
Ասպարէզը համբակներին են թողած.
Ջիւանին էլ իր կող էշով կարաւան մըտած,
Բանաստեղծ է դարձել, խելքի աշեցէք։

ԱՇՈՒՂ ՋԻՒԱՆԻ

(1) Նայեցէք

ՀԻՒՍ. ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՆԵՐՍՈՅԵԱՆ Ս.Ի ՀԵՐՔՈՒՄԸ

(Թրգմ. Արմէնիըն Միրըր Սփէքթէյթըրէն)

«ԼՕՎԻԼ ՍԸՆ»ի խմբագրին,

«Ամսուայ մը բացակայութենէն ետք, Նիւ Եորք վերադարձիս առթիւ ձեր թղթակցին հետ տեսակցութեան՝ հրատարակուած ձեր թերթին 12 Մարտի թիւով՝ ուշադրութեանս գրաւեց թելադրութեան մը բերմամբ։ Այշեցայ թէ ինչպէս ձեր թղթակիցը, իր անկարգ երեւակայութեան և բուռ մըտաքին թափից տալով արտակարգօրէն սխալ ներկայացուցած և խեղաթիւրած է մեր տեսակցութիւնը։ Թէև գժբախտաբար քիչ մը ուշ, այսու ամենայնիւ առաջին առիթը կ'օգտագործեմ բուռն կերպով հերքելու ձեր թղթակցին յօդուածին մէջ գըրեթէ ամէն մէկ գաղափարի արտայայտութեան՝ Միջին Արեւելքի քաղաքական հարցերուն վերաբերեալ։ Այն բոլոր բաները որ ըսի քանի մը վայրկեան տեւող խօսակցութեան մը ընթացքին, ուր ձեր թղթակիցը հարկ եղած նօթերն իսկ չ'առաւ, մասնաւորաբար ակնարկութիւններս Ս. Ս. Ռ. Մ.ի մասին, անճանաչելի ըլլալու աստիճան քաշքշուած են։

«Ձեր ընթերցողներուն և ձեր թերթին համբաւին նկատմամբ անաչառ ըլլալու մտահոգութիւնով, ինչպէս նաև արդարութեան սիրոյն, կը փափաքիմ իմ իսկ ստորագրութեամբ յայտարարել թէ անցեալ տարուան այցելութենէս ետք, Սովետ Հայաստանը ձգեցի մեծագոյն հիացումով՝ այս վերջին պատերազմի ընթացքին անոր ժողովուրդին կրած տառապանքին ու յայտնաբերած տոկունութեան, ոսկէտ ուժերու անզուգական յաղթանակին անոր բերած պանծալի մասնակցութեան, Ս. Ս. Ռ. Մ.ի ժողովուրդներու սովետական յառաջդիմող ու բարերար կառավարական դրութեան, ինչպէս նաև այն կառավարութեան ներքեւ Եկեղեցայ վայելած ազատութեան համար։

«Ձեմ ուզեր անդրադառնալ այն անճիշդ և տխուր գաղափարներուն որ ձեր թղթակիցը կ'ենթադրէ թէ արտայայտուած ըլլան իմ կողմէս Պաղեստինի և Իրանի առնչութեամբ։ Իմ հետաքրքրութիւններս կ'ընդգրկեն գլխաւորաբար կրօնական և եկեղեցական մարզերը և ոչ թէ պատճառ կամ փափաք չունիմ վարկաբեկելու վերոյիշեալ ժողովուրդները որոնց հանդէպ ամենախորունկ համակրանք ունիմ»։

«Ձեր անկեղծօրէն
ՏԻՐԱՆ ԵՊԻՍԿ. ՆԵՐՍՈՅԵԱՆ
Առաջնորդ Հիւս. Ամերիկայի Հայոց Եկեղեցւոյ»

ԽՓՐԱՏ.— Տր Լօվել Սըն թղթակից Ճէյմս Ճ. Տրոնի խնդրոյ առարկայ յօդուածին թարգմանութիւնը, խեղաթիւրուած վիճակին մէջ, թէև ամփոփ, թարգմանաբար լոյս տեսած էր «Ազդակ»ի 5 Մայիս 1946ի թիւին մէջ։ Մ.

ՀԱՅԵՐԸ ՍՈՎԵՏ. ԱԴՐԲԵՋԱՆՈՒՄ

Գրեց՝ ՀԱՄՕ ԱՄԻՐԽԱՆԵԱՆ
Ատրպէյճանի Ռեսպուբլիկայի Հանրային Կրթութեան
գործավարի օգնական

Ներկայումս Հայերը կազմում են Ադրբեջանի ազգաբնակչութեան 10 տոկոսը։ Ամենահամախումբ զանգուածը Հայերի ապրում է Լեռնային Ղարաբաղում. վերջինս, համաձայն Սովետական Միութեան Սահմանադրութեան, կազմում է ինքնավար մի շրջան, որի պետական և հանրային ղեկավարութիւնը կեդրոնացած է Հայերի ձեռքին։

Սովետական իշխանութեան ժամանակաշրջանում ամենացայտուն փոփոխութիւններ տեղի են ունեցել հանրային կրթութեան մարզում։ Սովետական Ադրբեջանի 3200 դպրոցներից մօտաւորապէս 10 տոկոսի՝ 308ի մէջ դասաւանդութիւնը տարւում է Հայերէն լեզուով։ Այդ դպրոցների կէսից աւելին՝ 168ը՝ գտնւում են Լեռնային Ղարաբաղի ինքնավար շրջանում. Նրանց մէջ սովորում են մօտ 17 հազար երեխաներ։ Խանլարի շրջանի 47 դպրոցներից 22ը, իսկ Շահումեան շրջանի 22ից 12ը Հայկական են։ Մի քանի տասնեակ Հայկական դպրոցներ կան Բաքւում և Կիրովաբադում (Գանձակ)։ Անցեալ ուսումնական տարում Հայ դպրոցների աշակերտութեան ընդհ. թիւն էր 73 հազար (ամբողջ Ադրբեջանի 426 հազար) հոգի, որոնց 57 հազարը սովորում է Հայկական դպրոցներում, 15 հազարը՝ ռուսական։ Վերջին երևոյթը նկատւում է ծնողների նախընտրութեամբ։

Հայկական դպրոցները, միւսների հետ համահաւասար, ապահովւած են պետութեան դրամական միջոցներով։

Ազգային մանկավարժական ուսուցչական կադրեր պատրաստելու համար հիմնւած են չորս հատ դպրոցներ և ճեմարաններ՝ Ճեմարաններից մէկը՝ 400 Հայ ուսանողներով գտնւում է Լեռնային Ղարաբաղի մայրաքաղաք Ստեփանակերտում։ 300 հոգի սովորում են Բաքւի մանկավարժական ճեմարանում։ Ընդհանուր թիւն ապագայ Հայ ուսուցիչ-ուսանողների 3 հազարից աւելի է։ Ադրբեջանի երիտասարդութեան հետ համահաւասար Հայ պատանիները ու աղջիկները սովորում են տարբեր պետական համալսարանում, ինդուստրիալական, բժշկական և գիւղատնտեսական ինստիտուտներում, արհեստագիտական, մեքենաշինական և այլ վարժարաններում։

Ադրբեջանի գիտնականների շարքում Հայերը գրաւում են պատւաւոր տեղ։ Աւելի քան 50 հոգի ուսուցչապետական կոչումներ ունեն։ Բաքւի երիցագոյն Արամ Մելիք—Փաշայեան արժանացել է Ստալինեան մրցանակի։ Բաքւի մէջ գիտական հիմնարկութիւնների գլուխ են կանգնած Հայերը։ Մեծ յաջողութիւն են վայելում Հայ բժիշկները և ճարտարապետները։

Բնորոշ է Հայ գեղարուեստի բարձր զարգացումը Ադրբեջանում։ Բաքւում է ապրում մէկը Հայ նշանաւոր քանդակագործներից, [illegible]։ [illegible] Հայ քանդակագործներից [illegible]։ Ադրբեջանի պետական հրատարակչութիւնը տպագրում է Հայ [illegible] և գրողների երկերը։ Վերջին ժամանակաշրջանում միայն լոյս տեսան [illegible]։ [illegible] Հ ա յ ե ր է ն գ ր ա ւ ա ծ ք ն ե ր ը [illegible]։

[illegible]

[illegible] Բաքւում [illegible] Հայկական [illegible]։

[illegible]

[illegible] Ադրբեջանում [illegible] Հայերը [illegible] Սովետ. Միութեան 25 [illegible]։

[illegible] Ադրբեջանի [illegible] Հայերը [illegible]։

ՊՉՏԻԿ ՆՕԹԵՐ

ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Օշականեան ջոկումով իրաւ և անիրաւ բոլոր բանաստեղծներն ու գրողները պարապ մարդիկ են, ըստ իս։

Այս պարապ մարդոցմէ բարեկամ մը ունիմ, որ կը գրէ, հետևաբար ինծի համար գրող է։ Իրաւը և անիրաւը զատորոշել իմ գործս չէ։

Ուրեմն այս գրող բարեկամս անցեալ օր անհաւատալի պատմութիւն մը ըրաւ ինծի։ Անհաւատալի և աննախընթաց։

Լսեցէ՛ք իր բերնէն իր պատմութիւնը, որ հեշտ է շփոթել իր պատմած հէքեաթներուն հետ։ (Մոռցայ ըսել որ գրող բարեկամս հէքիաթներու գիրք մը տպագրութեան տուած է և հեռուէն կը սպասէ անոր լոյս աշխարհ գալուն։)

— Աղջիկս կը կարդայ քաղաքիս Կ. վարժարանին մէջ։ Տուինք, տուինք, տակաւին մնաց 25 ոսկի պարտք՝ կրթաթոշակէն։ Ազդարարագիր մը եկաւ, յայտարարող որ մինչև ամսոյս 25ը պէտք է վճարուի 25 ոսկին։

Հետևեալ նամակը գրեցի Կ. Վ.ի տնօրէն Պ. Ե. Պ ի.

Սիրելի պարոն Տնօրէն,

Մեր գրողի գրպանը շատ տարբեր չէ ձեր վարժարանի գրպանէն։

Հէքիաթներու գիրք մը յանձներ եմ մամուլի, որուն մեկենասութիւնը երկու բարեկամներուս ուսերուն ծանրացաւ այլամերժօրէն։ Ձեզ կը նկատեմ հրատարակուած և հրատարակելի գիրքերուս առաջին կարգի յաճախորդ, հետևաբար կը համարձակիմ ձեր հաշւոյն արձանագրել 500 ս. գ. որ հրատարակելի գիրքիս գինը պիտի ըլլայ. Մնացեալ քսան ոսկի նամակիս ներփակ է։

Ու, ո՞վ զարմանք, հետևեալ առաւօտուն աղջիկս կը բերէ 25 ոսկիին ստացագիրը։

— Ա՛ս աւաղէ քաւեն, կ՚ըսէ գրող բարեկամս և ընկալագիր մը կը բանայ աչքիս դէմ։

Միշդ է։

Ու հէքիաթագիր բարեկամս կը շարունակէ, լաւատեսութեան նոպայի մը ազդեցութեան տակ գալէ։

— Ո՞վ կ՚ըսէ որ վարժարանները գիրքը չեն հասկնար և պիտի չհասկնան՝ չգնահատեն։ Ո՞վ կ՚ըսէ որ մեր հասարակութիւնը ընթերցող չէ... ո՞վ կ՚ըսէ որ մեր ընթերցող հասարակութիւնը չի վճարեր... Ո՞վ կ՚ըսէ որ [illegible]... ո՞վ կ՚ըսէ որ մեր կղերը — գերապատիւ, գերյարգելի, վերապատուելի — [illegible]... ո՞վ կ՚ըսէ որ [illegible]... ո՞վ կ՚ըսէ [illegible] մեր գրադէտները չեն կրնար վճարել իրենց [illegible], չեն կրնար [illegible], — Օշականին ալ մէջ [illegible] — [illegible] և ... ալեր... Հայ [illegible]... [illegible]...

Ա.

ԱՏԱՆԱՅԻ ՄԷՋ ԱՆՕՐԻՆԱԿ ԱՂԷՏ

ԱՏԱՆԱ.— [illegible] 3 [illegible] 5 [illegible] 30է [illegible] 200 հազար [illegible]։

[illegible] 3 [illegible] 3 [illegible]։

[illegible] 2 [illegible]։

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ ԱՆԳԱՐԱՅԻ ՄԷՋ

Տ. Արամ Քհնյ. Պասմաճեան 24 Ապրիլին Անգարա գացած է ու այդ թուականէն մինչև Մայիս 8, կատարած է 62 Մկրտութիւն և 17 պսակ։ Ապրիլ 28ին, Անգարայի Ազգիական գերեզմանատան Քրիստոնեաներուն թաղամասին Հայկական բաժնին մէջ կատարած է հոգեհանգիստ, որուն մասնակցած են 300 հոգի։ Տարիներէ ի վեր Հայկական ծիսակատարութիւն չտեսնող ներկաները, արտասուաթոր և լալահառաչ թրջած են իրենց սիրելիներուն գերեզմանները, իրենց հետ փղձկեցնելով նաև Տէր Հայրը և ներկայ օտարականները։ Հոն եկած էին նաև Սունկուրլուցի և Սթանօզցի Հայերը, կնքել տալու իրենց անկնունք զաւակները։

ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ
«ԲԵՆԻԱՄԻՆ ՏՈՒՂԱՑԵԱՆ»

Տախտակի և Փայտի Վաճառատունը կը ծանուցանէ յարգոյ հաճախորդներուն որ Գալաթիոյ քաղաքի և «Նէթի քաթոլիքոյի» մարզավայրին մօտ գտնուող իրենց վաճառատուներուն մէջ կարելի է գտնել ամէն տեսակ տախտակ և փայտ՝ դիւրամատչելի գիներով։

«ԱՐՍԷՆ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՃԱՄԲՈՐԴԱԿԱՆ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Օթոյի կանոնաւոր սպասարկութիւն։

Ամէն օր, առաւօտեան ժամը 7ին։

Հալէպ — Պէյրութ, Հալէպ — Տամաս.

Պէյրութ — Հալէպ, Դամաս — Հալէպ.

Զորս նոյնպէս հանգստաւէտ ինքնաշարժներով։ Բոլոր ծանօթութեանց համար դիմել ընկերութեան գրասենեակը։

Հալէպ — Սինեմա Ռոքսի դիմաց Թել. 3-06

Պէյրութ — Թրամվա Ընկ. Զէյթունեան Թել. 86—19

Տամաս — Թրամվա—Արաբեա Ընկ. Փողոց [illegible] Թել. 16—37։

10—10

ԱՉՔԵՐՆԻԴ ԼՈՅՍ

20 Մայիս 1946, Երկուշաբթի երեկոյ Սինեմա Օմայեատի (Ռոքսի) մէջ կը ներկայացուի Ե. Թամանեանի

«ԱՆՈՒՇԸ»

(Հայերէն Ֆիլմ)

Պատրաստուած Հայաստանի մէջ, խաղարկութեամբ Հայ դերասաններու։

ՄԻ՛ ՓԱԽՑՆԷՔ ԱՌԻԹԸ

9—9

ԽՄԲԱԳԻՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
[illegible]